

*Musíme se navrátit k vizi živoucího kosmu; musíme.
Nejstarší Pan je v nás a nelze jej popřít.*

Autorka: Manon Welles

Kniha *The Plumed Serpent* (Opeřený had) je příběhem pohanské aztécké revoluce, která se v době Mexické revoluce (1911-17) šířila Mexikem. V knize vydané roku 1926 se setkáváme též s motivy antikapitalismu, antiamerikanismu, romantismu, nacionalismu a prvotních a tradičních rolí žen a mužů.

Její hlavní protagonistkou je čtyřicetiletá vdova po irském revolucionáři Kate Leslieová. Se svými odrostlými dětmi z prvního manželství si není příliš blízká a ve svém truchlení při hledání samoty a změny dočasně zakotví v Mexiku.

Zde se setkává s intelektuálem Donem Ramónem Carrascem, který se snaží v zemi vykořenit křesťanství a kapitalismus a nahradit je kultem aztéckého boha Quetzalcoatla („opeřený had“) a mexickým nacionalismem. Na jeho stranu se přidává i generál mexické armády Don Cipriano Viedma. Ramón se stará o vedení, poezii a propagandu, které pomáhají hnutí nastartovat, Cipriano pak o vojenské záležitosti.

Ramón sepisuje hymny, jejichž výtisky následně rozdává vesničanům, kteří se rychle zapálí pro myšlenku návratu starých mexických bohů:

Vaši bohové jsou připraveni se k vám vrátit. Quetzalcoatl a Tlaloc, staří bohové, se k vám zamýšlejí navrátit. Upokojte se, aby vás nenašli v pláči a se stížností na

rtech. Přicházím od jezera, abych vám řekl, že bohové se vracejí do Mexika – jsou připraveni navrátit se domů.

Prostí Mexičané se srocují, aby vyslechli předčítání hymnů (v Mexiku bylo v roce 1910 negramotných asi 78 % obyvatel) (Presley). Brzy takto povzbuzení vesničané začínají tančit a bubnovat v domorodém, trans přivozujícím stylu, křesťanskému uctívání zcela cizím, a ignorovat církevní zákazy poslechů hymnů na Quetzalcoatla. Podle Smithe se Lawrence „zajímal o dva spojené koncepty výhradně mužského sdružování: *Männerbund* a *Blutbrüderschaft*“ – a v Opeřeném hadu u Quetzalcoatlových mužů jistě nalezneme jejich výrazné ozvěny. Ramón také nechává houfy řemeslníků vyrábět estetické artefakty Quetzalcoatlova hnutí – obřadní roucha, Quetzalcoatlův železný symbol a tradiční indiánský oděv, který za svůj přijali mužští vyznavači.

Příprava pohanské revoluce

Opeřený had byl nazván „politicky nejkontroverznějším románem“ D. H. Lawrence (Krockel). Přes svou poutavou zápletku a vynikající prózu, na jakou jsou čtenáři u Lawrence zvyklí, bylo dílo označeno snad každou negativní nálepkou stoupenců modernistického hnutí: fašistické, sexistické, rasistické, hloupé, urážlivé, propagandistické, obtížné, ostudné. Román odsoudilo tolik lidí, že když literární kritik **Leslie Fiedler** prohlásil – dokonce na festivalu věnovaném D. H. Lawrencovi – že Lawrence nemá žádné příznivce, William S. Burroughs ho přerušil a nechal se slyšet, do jaké míry ho *Opeřený had* ovlivnil (Morgan).

Takto ostrá kritika Lawrencovy knihy zaznívá především kvůli možné inspiraci vize Mexika cestou do Výmarského Německa ve 20. letech, po níž se pochvalně vyjadřoval o rozvíjejícím se *völkisch* hnutí a jeho zájmu o pohanské tradice. V roce 1924 v dopise napsal: „Starodávny duch prehistorického Německa se na konci dějin navrácí zpět“ (Krockel). Jde však o mylný náhled, protože v Quetzalcoatlově hnutí nenalézáme nic z jedu a rasismu, tak typických pro pozdější nacionální socialismus (křesťanskou ideologii). Místo toho plánovali předáci hnutí sjednotit rozmanité etnické mexické skupiny do jediné pohanské kultury a v zemi žijící běloši měli svolení tam zůstat – chovali-li by se mírumilovně.

V *Opeřeném hadu* hovoří Ramón o nutnosti vlastního Spasitele pro každou zemi a jeho vize tradiční, antikapitalistické společnosti zahrnuje i obrodu pohanství po celém světě:

Když chci Mexičany naučit jméno Quetzalcoatla, je to proto, aby mluvili jazykem vlastní krve. Přál bych si, aby teutonský svět znovu přemýšlel v dimenzi Thóra, Wotana a stromu Yggdrasilu. A byl bych upřímně rád, aby si druidský svět uvědomil, že jejich tajemství se skrývá ve jmelí a že oni sami jsou Tuatha Dé Danaan – živí, ale ponoření pod hladinou. Nový Hermés by se měl vrátit do Středozeří a nová Aštarot do Tuniska, Mithra do Persie, nezlomený Brahmá do Indie a nejstarší draci do Číny.

Přestože Lawrencův román opakovaně kritizovali za postkoloniální prohřešky, jako je intelektuálně nedostatečné a neúplné čtení zdrojů, podle Oha se „Lawrence v Opeřeném hadu pokouší zvrátit koloniální zničení původního náboženství. Obnova starobylého mexického náboženství se nevyhnutelně doplňuje s Lawrencovou kritikou západního koloniálního úsilí.“

Lawrence a Nietzsche: filozofie budoucnosti

Ramón vede veřejné vzývání aztéckých bohů a plánuje sám sebe prohlásit živoucím Quetzalcoatlem. (Až nastane vhodná doba, jeho přítel Cipriano bude prohlášen vtělením válečnického boha Huitzilopochtliho a Kate je nabídnuto místo v panteonu jako bohyně Malintzi.) Ramónova manželka je však oddanou katoličkou a vroucně se ho snaží přesvědčit, aby svou pohanskou revoluci zastavil. Ve 20. letech byl Lawrence silně ovlivněn Nietzsche a Ramónův ostrý výpad proti křesťanské choti zaznívá jako ze stránek *Genealogie morálky*:

Ale to mi věř, když se skutečnému Kristu nepodařilo zachránit Mexiko – což se nepodařilo – pak jsem si jistý, že bělošský Antikristus charity, socialismu, politiky a reforem ho může jedině nadobro zničit. Proto – a jedině proto – jsem se pustil do boje. – Ty, Carloto, se svým slitováním a dobročinností: a muži jako Benito Juarez, s jejich reformami a svobodou: a další laskaví lidé, politici a socialisti a tak dále, přetékející alespoň soudě podle svých slov láskou ke skutečným lidem – ale ve skutečnosti nenávisí...

Někteří přirovnávají *Opeřeného hada* k *Tak pravil Zarathustra*. V obou vystupují náboženští reformátoři odhodlaní vytvořit Nadčlověka, oba pro svůj mythos využívají předkřesťanská božstva a oba vyhlásují Boží smrt (Humma). (V nezapomenutelné scéně vypovídá Ramón Krista a Pannu Marii z Mexika a vybízí vesničany, aby na ně volali Adiós! „Řekněte jim Adiós!, mé děti.“) V obou příbězích nacházíme ostrý zvrat křesťanské morálky. Ramón navíc učí své lidi stát se lepšími, probudit v sobě Hvězdu a stát se úplnými muži a ženami.

Opeřený had je zábavnou příručkou západního pohanského revivalu. Ramónovy metody byly jistě účinnější v zemědělské společnosti počátku 20. století, ale čtenáři i tak mohou najít v estetice a úspěchu Quetzalcoatlova hnutí inspiraci. Pro všechny zájemce o obrodu pohanství a radikální tradicionalismus bude toto dílo příjemnou četbou.

Poznámky:

Humma, John B. *Metaphor and Meaning in D.H. Lawrence's Later Novels*. University of Missouri (1990).

Krockel, Carl. *D.H. Lawrence and Germany: The Politics of Influence*. Editions Rodopi BV (2007).

Morgan, Ted. *Literary Outlaw: The Life and Times of William S. Burroughs*. W. W. Norton (2012).

Oh, Eunyoung. *D.H. Lawrence's Border Crossing: Colonialism in His Travel Writing and Leadership Novels*. Routledge (2014).

Presley, James. "Mexican Views on Rural Education, 1900-1910." *The Americas*, Vol. 20, No. 1 (July 1963), pp. 64-71.

Smith, Jad. "Völkisch Organicism and the Use of Primitivism in Lawrence's *The Plumed Serpent*." *D.H. Lawrence Review*, 30:3. (2002)

Recenze Manon Welles *The Plumed Serpent: D.H. Lawrence on Radical Traditionalism* vyšla na stránkách *Aristocrats of the Soul* 8. září 2015.